

Батигіна О. М.,

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного,
екологічного та трудового права,
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Полтава*

ПРІОРИТЕТНІСТЬ ЗЕМЕЛЬ ОЗДОРОВЧОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Землі оздоровчого призначення є окремою категорією земель, яка з'явилася внаслідок виокремлення земельного законодавства та створення особливого правового режиму таких земель. Землі оздоровчого призначення посідають важливе місце у складі земель світу та мають позитивний вплив на життя та здоров'я людей через те, що вони є цінним природним ресурсом із лікувально-оздоровчими властивостями. У ст. 47 Земельного кодексу України, визначено, що землі оздоровчого призначення мають природні лікувальні властивості, які використовуються або можуть використовуватися для профілактики захворювань і лікування людей [1]. Отже, наявність природно лікувальних властивостей, які використовуються або можуть використовуватися для профілактики захворювань і лікування людей дає можливість вести мову про необхідність особливої уваги з боку держави до охорони та використання таких земель.

Правовий режим земель досліджувало багато вчених, зокрема С.А. Боголюбов, О.Г. Бондар, Д.В. Бусуйок, О.І. Крассова, П.Ф. Кулинич, В.І. Семчик, М.В. Шульга та багато інших вчених галузі земельного права. Але питання закріплення пріоритетності земель оздоровчого призначення на рівні законодавства не було предметом вивчення, тому метою даного дослідження є аналіз положень законодавства, які визначають пріоритетність земель оздоровчого призначення.

01.01.2002 р. з набуттям чинності Земельного кодексу України в Україні вперше на рівні законодавства було виокремлено землі оздоровчого призначення як окрему категорію земель. До цього моменту разом із землями природоохоронного, рекреаційного та історико-культурного призначення землі оздоровчого призначення становили єдину категорію земель. Виділення земель в окрему категорію свідчить про важливість та пріоритетність таких земель для суспільства, держави та здоров'я людини. Наразі законодавець не дає повного, комплексного визначення та правової характеристики земель оздоровчого призначення. Їх правовий режим на сьогодні визначено главою 8 Земельного кодексу України, Законом України «Про курорти» від 05.10.2000 № 2026-ІІ [2], ст. 62 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-ХІІ [3] тощо.

Специфіка правового регулювання земель оздоровчого призначення зводиться до встановлення особливої правової регламентації їх використання, зокрема акцент ставиться на вторинному значенні використання цих земель як засобів виробництва і господарського просторово-операційного базису, з огляду на існуючі природно лікувальні властивості таких земель. Так, у ст. 48 Земельного кодексу України встановлено обмеження діяльності на землях оздоровчого призначення, зокрема, забороняється діяльність, яка суперечить їх цільовому призначенню або може негативно вплинути на природні лікувальні властивості цих земель. Під природно лікувальними властивостями землі розуміють розташовані на ній інші природні лікувальні ресурси, такі як мінеральні і термальні води, лікувальні грязі та озокерит, ропа лиманів та озер, морська вода, природні об'єкти і комплекси із сприятливими для лікування кліматичними умовами, придатні для використання з метою лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань (ст. 6 Закону України «Про курорти» від 05.10.2000 року).

Землі оздоровчого призначення з наявними природно лікувальними властивостями можуть бути визнані курортами. Тобто спочатку потрібне офіційне визнання таких земель курортами державного чи місцевого значення, після чого ці землі особливо охороняються з боку держави і люди можуть розраховувати на належну якість отриманої оздоровчої послуги, які запропоновані курортами. Відповідно до ст.1 Закону України «Про курорти» курорт — це освоєна природна територія на землях оздоровчого призначення, що має природні лікувальні ресурси, необхідні для їх експлуатації будівлі та споруди з об'єктами інфраструктури, використовуються з метою лікування, медичної реабілітації, профілактики захворювань та рекреації і підлягає особливій охороні. Наприклад, нещодавно Законом України від 05.12.2018 № 2637-VIII «Про оголошення природних територій Куяльницького лиману Одеської області курортом державного значення» [4] вищевказані території набули статусу курорту та особливої охорони з боку держави унікальних природних лікувальних ресурсів. Цінні природні ресурси Куяльницького лиману дозволяють проводити лікування та профілактику широкого спектру захворювань, від травм опорно-рухового апарату до хвороб кишково-шлункового тракту [5].

На територіях курортів встановлюються округи санітарної охорони, які поділяються на три зони: 1. суворого режиму; 2. зона обмежень; 3. зона спостережень. Відповідно до ст. 27 Закону «Про курорти» метою встановлення санітарно-охоронних зон курортів є перш за все збереження природних властивостей наявних лікувальних ресурсів, запобігання забрудненню, пошкодженню та передчасному виснаженню цих ресурсів. Так, залежно від зон округів санітарної охорони забороняється: користування надрами, не пов'язане з використанням природних лікувальних ресурсів, розорювання земель, проведення будь-якої господарської діяльності, а також інші дії, що

впливають або можуть вплинути на розвиток небезпечних геологічних процесів, на природні лікувальні фактори курорту та його екологічний баланс тощо.

Отже, після виділення у земельному законодавстві окремої категорії земель, можна говорити про пріоритет земель оздоровчого призначення перед землями зі схожими правовими режимами хоча б тому, що віднесення земель до категорії оздоровчих припускає обов'язкову наявність, по-перше, ціннісних лікувальних властивостей, по-друге, природне походження лікувальних властивостей цих земель, по-третє, спеціальні правила щодо їх використання; по-четверте, позитивний вплив на здоров'я людей. Все вище вказане зумовлює необхідність особливої охорони з боку держави та суспільства земель оздоровчого призначення та підтверджує їх пріоритетність перед іншими категоріями земель.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
2. Про курорти: Закон України від 05.10.2000 № 2026-III Відомості Верховної Ради України 2000. № 50. Ст. 435. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text>
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
4. Про оголошення природних територій Куяльницького лиману Одеської області курортом державного значення: Закон України від 05.12.2018 № 2637-VIII Офіційний вісник України. 2019. № 21. Ст. 706 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2637-19#Text>
4. Kuyalnik Estuary
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%83%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BB%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D0%BD